

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres ref.:

Vår ref.(må alltid oppgis ved svar):

ABP/327

Dato:

08.02.13

HØRING – REGISTRERING AV ENKELTPERSONERS KREDITT TIL BRUK VED KREDITTVURDERING

Jusshjelpa i Nord-Norge er et av studentrettshjelpstiltakene i Norge. Tiltaket er drevet av studenter ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Tromsø og har som formål å gi juridisk bistand til personer med problemer av stor velferdsmessig betydning. To av våre største saksområder er pengekrav og gjeldsrett med gjeldsrådgivning. Jusshjelpa har eksistert i 25 år, og består per dags dato av 25 medarbeidere herav 1 daglig leder og 1 kontormedarbeider, som behandler i underkant av 2 000 saker årlig.

Vi viser til høringsbrev 12/6743 av 12.12.2012 og ønsker med dette å komme med våre bemerkninger til forslaget. Vi gjør oppmerksom på at vi kun har tatt stilling til de spørsmål som vi anser som relevante for oss å besvare.

Til lovforslaget som sådan

Jusshjelpa i Nord-Norge mottar mange henvendelser fra klienter som trenger hjelp til å få orden på sine gjeldsproblemer. Vi registrerer at det er et økende problem at kredittsøkere setter seg i dyp gjeld, blant annet som en følge av enkel tilgang på forbrukerkreditt .

Jusshjelpa mener derfor at et gjeldsregister vil fungere preventivt, og følgelig bidra til å avverge enkeltpersoners gjeldsproblemer. Vår store klientmasse viser nødvendigheten av at det opprettes et overordnet register som kan registrere opplysninger til vern mot forbrukeren selv.

Vi ser ofte at det er for sent for våre klienter å ta tak i problemet når klientene selv innser problemene og foretar sin første henvendelse til oss. Slik situasjonen er i dag står mange av våre klienter i fare for å miste hus og hjem på grunn av sine betalingsforpliktelser. Mange opplever dessuten å bruke flere tiår for å bli kvitt sine gjeldsproblemer. Jusshjelpa ser derfor muligheten til å forebygge gjeldsproblemer dersom kredittopptak registreres og gjøres kjent for andre kreditttilbydere. Et samlet register vil gi kredittyttere et godt vurderingsgrunnlag for hvor mye kreditt en lånetaker kan betjene ut i fra hans betalingsevne. Et samlet register vil også kunne forebygge situasjoner der lånetaker tar opp mange små lån hos ulike kredittyttere der det samlede beløp ikke lar seg betjene. Per i dag har ikke kredittyttere muligheten til å foreta en samlet vurdering av en lånetakers betjeningsevne.

Et samlet register vil gi kreditttilbydere et langt bedre grunnlag for kredittvurdering, men får også et bedre grunnlag for vurdering av frarådingsplikten etter finansavtaleloven § 47. Jusshjelpa er av den oppfatning at et slikt samlet register vil være bidra til å effektivisere anvendelsen av finansavtaleloven § 47. Dette fordi bestemmelsen vil bli enklere å håndheve og anvende når det raskt kan etterprøves om finansinstitusjonen har sjekket registeret opp mot mulige kredittsøkere. Det vil også bli lettere å påberope seg frarådingsplikten når et register som dette vil danne et godt og solid faktisk grunnlag for å vurdere hvile opplysninger som forelå på lånetidspunktet. Dersom finansinstitusjonen ikke har sjekket lånesøkerens eksisterende kredittforpliktelser, eller valgt å innvilge lån på tross av mye annen gjeld, vil dette forenkle påberopelsen av finansavtalel. § 47. Dette vil igjen kunne føre til at kredittyttere i langt større grad enn i dag fraråder lånetakere fra å ta opp lån. I dag må finansinstitusjoner vurdere frarådning av låneopptak ut ifra hvilke opplysninger som lånetaker selv oppgir, og de opplysninger kredittvurderingsbyrå sitter på.

Jusshjelpa ser også samfunnsøkonomiske fordeler bak en slik registerordning. Eventuelle tap som finansinstitusjonene i dag lider på grunn av misligholdt gjeld, pulveriseres på den totale kundemassen. Befolkningen vil derfor på lengre sikt kunne tjene på at slike tap begrenses gjennom preventive tiltak.

Jusshjelpa bemerker imidlertid at et slikt register vil innebære et stort inngrep i personvernet og den private autonomi. Ulempene knyttet til personvern ivaretas ved at tilgangen til opplysningene begrenses, se under. Hva gjelder inngrepet i den private autonomi kan dette forsvares når det sees hen til hvor omfattende og eskalerende dagens gjeldsproblemer er. I disse tilfellene mener Jusshjelpa at hensynet til forbrukerinteresser veier tyngre enn det inngrep som gjøres i den private autonomi. Gjennom et slikt register vil forbrukerens interesser bli bedre ivaretatt enn ved økt autonomi.

Som nevnt ovenfor vil Jusshjelpa understreke viktigheten av å regulere tilgangen til opplysningene i registeret slik at informasjon ikke blir misbrukt. Finansinstitusjoners strenge lovpålagte taushetsplikt er i så måte avgjørende for at slik informasjon ikke kommer på avveie. Se videre i våre bemerkninger til tilgang/utlevering under.

Til pkt. 2, forslaget om offentlig eller privat registreringsmodell

Dette spørsmålet har Jusshjelpa tatt stilling til ut fra følgende forutsetninger: Hvordan ivareta en gjeldsklients interesser på best mulig måte gjennom forebygging og avverging? På hvilken måte kan lånegivere på best mulig måte vurdere kredittsøkeres kredittdyktighet?

Jusshjelpa stiller seg positiv til og ønsker en offentlig registreringsmodell. En offentlig modell vil utgjøre en helhetlig og samkjørt løsning for begge sider i en gjeldssak. Det offentlige har allerede et godt utbygget registersystem, eksempelvis Brønnøysundregistrene. På denne bakgrunn, samt ut fra det kostnadsoverslag som fremgår av høringsnotatet, mener Jusshjelpa et offentlig register er best egnet for å ivareta hensikten bak et slikt register. Samtidig er vi som gjeldsrådgiver avhengig av en samlet og uttømmende registerenhet. Når kreditttilbydere skal foreta en kredittvurdering er det av stor betydning at de kan hevende seg til et samlet register, fremfor å hente enkeltopplysninger fra ulike aktører. For at en slik modell skal fungere etter sin hensikt forutsettes det at det blir en lovpålagt plikt for samtlige finansinstitusjoner å melde inn kredittopptak innen kort tid etter at kreditten er gitt.

Jusshjelpa vil påpeke at en privat modell som tar sikte på å gi ut opplysninger til de som melder inn opplysninger kan bli mangelfull og ufullstendig. Ved en slik situasjon vil hele begrunnelsen bak registeret falle bort, da det ikke lenger vil gi et reelt bilde av en persons

kreditsituasjon. Med en slik ordning mener Jusshjelpa at fordelene med registeret ikke vil veie opp for ulempene, særlig personvern hensynet.

En privat modell der den enkelte finansinstitusjon velger å rapportere opplysninger kan medføre at personer som ikke burde ta opp ytterligere kreditt vil benytte seg av aktører som ikke er med i registeret. På denne måten kan personer omgå hele ordningen med registeret og formålet faller bort.

Derfor mener Jusshjelpa at den verdien og den kunnskapen som i dag ligger bak den veletablerte ordningen i Løsøreregisteret burde benyttes for effektivt å inkorporere gjeldsregisteret i dette. Jusshjelpa anser dette som en mest smidige og minst ressurskrevende modellene, fremfor den private. Her må det lages ny infrastruktur og etableres nye ordninger. Uten at Jusshjelpa skal gå inn på kostnadsberegninger, mener vi at den offentlige modell er å foretrekke også i dette perspektivet.

Til pkt. 3.1, om hvilke gjeldsforpliktelser som skal registreres

På bakgrunn av departementets redegjørelse for om kreditt sikret ved kausjon skal være omfattet, stiller Jusshjelpa seg bak i redegjørelsen og er enig i at kreditt sikret med kausjon skal inngå i registeret. Dette fordi kausjon er en sikkerhetsstillelse som i dag mangler notoritet, sammenlignet med ande registrerbare sikkerheter. Jusshjelpa er av den oppfatning at et kredittregister som omfatter kausjon, vil bidra en generell opprydning av sikkerhetsstillelser registreringsadgang og øke den notoritet.

For Jusshjelpa er det viktig at ikke bare hovedstolen i kredittytelsen fremgår, men også samtlige øvrige krav som bidrar til å øke gjelden. Dette være seg renter, omkostninger, salær osv. En typisk gjeldsklient hos oss har mange små krav som hovedstolen alene ikke fremstår som overveldende. Men som samlet sett med renter og omkostninger kan utgjøre flere titall ganger hovedstolen. Det at den samlede realitet fremgår at registeret mener Jusshjelpa er meget viktig for at kredittyter skal få et så realistisk og oppdatert bilde som mulig.

Ut fra gjeldsregistrets formål bør det optimalt sett ikke eksistere en nedre grense, men vi forstår begrunnelsen for hvorfor en slik grense bør settes, ut i fra rent praktiske synspunkter.

Men så lenge kravene slettes når de er nedbetalt, bør grensen være så lav som overhode mulig. Dette fordi vi opplever at gjeldsklinter med store problemer til sin egen økonomi ofte vil benytte seg av smutthull for økt kreditt. En slik grense vil kunne fungere som et slik smutthull, ved at personer kan ta opp en rekke små kreditter som ikke registreres i registeret, men som samlet sett utgjør en betydelig sum.

Til pkt. 3.2, om hvilke opplysninger som skal registreres

Jusshjelpa stiller seg bak departementets redegjørelse for dette høringsutkastet. Det er absolutt forutsetning at både kredittramme og oppdatert saldo fremgår av registeret. Derimot ser vi det som unødvendig og formålsløst å registrere hvilken finansinstitusjon kredittakeren har gjeld hos. Dette særlig ut i fra personvern hensynet. Jusshjelpa mener at det er svært viktig at *kreditttype, kredittramme, saldo* og et *samlet antall* av kreditttelser fremgår av registeret.

Til pkt. 3.4, om oppdateringsfrekvens

I utgangspunktet mener Jusshjelpa at oppdatering av saldo hver annen måned ikke tilfredsstiller lovforslagets begrunnelse og formål, da det åpner for betydelig smutthull. For å oppnå forbrukervern er det viktig at registrering skjer så ofte som mulig. Ut fra et klientperspektiv ser vi behovet for å unngå smutthull for kredittsøkere. Jusshjelpa opplever ofte at klientene våre tar opp mange kredittbeløp i løpet av kort tid – enten for å betale ut gammel gjeld eller for å uttømme kredittmulighetene. Med et forlangt intervall mellom hver oppdatering kan personer utnytte tregheten i systemet og sikre seg betydelig kreditt hos flere tilbydere før noen av tilbyderne har fått muligheten til å se personens kreditt hos andre de andre tilbyderne. Jo hyppigere oppdateringer, jo ferskere informasjon vil kreditttilbydere ha tilgang på. Når det gjelder sanntidsrapportering ser Jusshjelpa de praktiske/tekniske og økonomiske sidene ved et slikt system og disse muligens ikke kan forsvares. Jusshjelpa er derfor av den oppfatning at innrapportering ikke burde skje i sanntid, men så nær sanntid som mulig. En gang i måneden bør i så fall være et absolutt minimum, men helst på ukebasis. Rent retts teknisk er det ønskelig med en klar tidsangivelse for hvor ofte finansinstitusjonene skal innrapportere oppdateringer i saldo.

Til pkt. 3.5, om tilgang/utlevering

Som redegjort for tidligere i høringsuttalelsen så mener Jusshjelpa at alternativ 1 vil være den retts teknisk beste løsningen. Gjennom å knytte bruken til en kredittsøknad vil man også forhindre misbruk av opplysningene, samtidig som registerets formål ivaretas. Alternativ 1 ivaretar også personvern hensynet på best mulig måte. Denne vil også retts teknisk være den enkleste å håndheve når det er lite behov for begrepsdefinering, i motsetning til ”saklig behov” i alternativ 2 og 3.

Til pkt. 3.6 om sletting av opplysningene

Jusshjelpa stiller seg bak departementets forslag om sletting av opplysninger. Vi anser det som svært viktig at det kun er de siste oppdaterte saldo opplysningene som fremgår av registeret, samt at eldre saldo opplysninger og innfridd kreditt slettes ved oppdatering.

Jusshjelpa i Nord-Norge, ved faggruppe 1, håper våre innspill kan være nyttige i det videre arbeid med lovforslaget.

Med vennlig hilsen

Jusshjelpa i Nord-Norge

Aasta B. Pettersen
Styreleder

Vivian Mikalsen
daglig leder